

Nr. 7.

Warszawa, dn. 1 kwietnia 1939 r.

Ogóln. zbioru Nr. 724.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.

Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

Spółka Akcyjna Fabryk Metalowych pod firmą

NORBLIN, B-cia BUCH i T. WERNER

Zarząd w Warszawie, ulica Żelazna 51

Telefon — Centrala 5-69-90.

Skrzynka pocztowa Nr. 617.

Wykonywa na zamówienie:

BLACHE handlową, miedzianą i mosiężną, jak również blachę paleniskową do kotłów parowych.

DRUTY miedziane, mosiężne, aluminiowe i krzemo-bronzone do telefonów, telegrafów i tramwajowe „Trolley“.

RURY miedziane, mosiężne i aluminiowe ciągnięte bez szwu, systemu Manesmanna.

PRĘTY I SZYNY miedziane, mosiężne i aluminiowe.

KABLE-LINKI miedziane gołe.

(5)

OŁDAKOWSKI
i
NEUMARK

właśc. Edw. Neumark

Łódź, Pogonowskiego 81.

Produkuje: MŁOTY sprężynowe i spadowe, wózki transportowe, narzędzia ślusarskie, kowalskie, kolejowe i drogowo, klucze maszynowe lotnicze i specjalne, ODKUWKI ze stali węglistych i stopowych.

(37)

Sp. Akc. J. JOHN w Łodzi

wykonywa:

TOKARKI POCIĄGOWE:

z kołami stopniowymi. JL-150 i TWN-230
szybkobieżne uniwersalne TJN - 230
wysoce szybkobieżne uniwersalne TJS - 150 i TJS - 200
produkcyjne szybkobieżne o bezstopniowej zmianie
obrotów TSH - 150

WIERTARKI PIONOWE:

słupowe Wa - 32 i Wb - 40
kadłubowe o bezstopniowej zmianie obrotów W. II-40

Wiertarka kadłubowa W. II-40

PRZEKŁADNIE ZĘBATE różnej wielkości i przełożenia. — **MOTOREDUKTORY, KOŁA ZĘBATE** czołowe z zębami frezowanymi prostymi, skośnymi, daszkowymi, hartowanymi i szlifowanymi. — **KOŁA ZĘBATE** stożkowe z zębami heblowanymi prostymi i skośnymi. (2)

FABRYKA WŁOCZNI
WARSZAWA, PRZEMYSŁOWA 19
Egzystuje od 1880 r.
Tel.: Zarząd 9 59-12
Dyrekcja 9 21-48
Biuro 9.00-86 (7)

Rok założenia 1920
FABRYKA MOTORÓW ELEKTRYCZNYCH
L. KOREWA

Warszawa — Wola, ul. Syreny Nr. 7, telef. Nr. 5-00-95

ZAKRES PRODUKCJI:

Silniki asynchroniczne: zwarte i pierścieniowe do 15 K.M.
Silniki i Prądnice prądu stałego
Silniki komutatorowe prądu zmiennego
Silniki repulsyjne specjalne do prób prądnic i „magneto” samochodowych i lotniczych
Silniki specjalne do wbudowania
Silniki specjalne do maszyn drukarskich, linotypów oraz intertypów
Prądnice niskowoltowe do galwanizacji
Dmuchawy elektryczne
Naprawy i przewijanie wszelkich maszyn elektrycznych (44)

Źródła zakupu.

Autoklawy, prasy filtracyjne (błotniarki), aparaty chemiczne emaliowane i z żeliwa kwaso - ługo - ognioodpornego:

Zakłady Przemysłowe St. Weigt. Sp. Akc., Łódź, Biuro Warszawskie: Moniuszki 2a. Biuro Poznańskie: A. Marcinkowskiego 24 (9)

Aluminiowa blacha
W. Kemnitz, Warszawa IV Terespolska 24, tel. 10-24-24

Aparaty miernicze precyzyjne:

G. Gerlach, Warszawa, Tamka 40. Firma egz. od r. 1816. (12)

• **Polskie Zakłady Optyczne S. A.** Warszawa, Grochowska 316. (13)

„**ACUSAN**” Wytwórnia Igieł Metalowych i Chirurgicznych J. Czekaliński, War-

szawa, Al. Jerozolimskie 117, tel. 603-65. (63)

Betoniarki przeciwprądowe „Beka”

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie f-ma „Metaferrum”, ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Blachy dziurkowane (sita):

Wytwórnia Blach Dziurko-

wanych „Sito”. Warszawa, Wiatraczna Nr. 15, telefon 10.01-92, 10.13-10. (14)

Cynowe wyroby

blacha, rury, druty, folie. W. Kemnitz, Warszawa IV Terespolska 24, tel. 10.24-24 (11)

Dźwigniki — Łańcuchy:

„Bracia Jenike, Fabryka Dźwignów Spółka Akcyjna” Warszawa, Al. Jerozolimska 20, telefony: 629-64 i 220-00. (15)

Nr. 7. Warszawa, dn. 1 kwietnia 1939 r. Ogóln. zbioru Nr. 724.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 5.94-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Wezwanie do subskrypcji na Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej. — Produkcja maszyn i narzędzi rolniczych w Polsce. — Wiadomości związkowe. — Co przyniosła Niemcom aneksja Czechosłowacji. — Wiadomości z zagranicy.

Wezwanie do subskrypcji Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej

Komisarz Generalny Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej gen. broni inż. Leon Berbecki w swym apelu do społeczeństwa powiedział między innymi:

Stało się niezbędne dla Polski—rozbudować czołowy hufiec siły zbrojnej—najukochańsze dziecko całego społeczeństwa polskiego bez różnicy płci i wieku — lotnictwo wojskowe.

Polska zbroi się nie od dziś, zbroi się od pierwszych lat swej niepodległości. Armia, jej wyposażenie techniczne, utrzymanie jej bojowego i patriotycznego ducha — to były największe troski Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Ciężar tych trosk przejął na siebie Marszałek Smigły-Rydz.

W chwili obecnej najważniejszym w ogólnym zagadnieniu obrony narodowej jest rozbudowa lotnictwa wojskowego i artylerii przeciwlotniczej.

To zadanie pozwoli wypełnić Pożyczka Obrony Przeciwlotniczej, której rozpisanie Rząd Rzeczypospolitej wczoraj postanowił.

W imieniu Wodza Naczelnego wzywam Was, Obywatele Polski niepodległej, do zadokumentowania przed całym światem jedności w wysiłku dla obrony Państwa.

Prezes Związku Izb Przemysł.-Handl. senator Cz. Klarner w imieniu sfer gospodarczych oświadczył:

„Świat gospodarczy Polski z pełnym zrozumieniem i entuzjazmem wita inicjatywę Rządu, jako wyraz realnej i konstruktywnej pracy nad wzmocnieniem potencjału obronności kraju. W pracy tej świat gospodarczy weźmie udział — przez najżywszą subskrypcję pożyczki“.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych z całą stanowczością stwierdza patriotyczną gotowość przemysłu, zrzeszonego w Związku, służenia obronie Państwa w każdej formie.

Produkcja maszyn i narzędzi rolniczych w Polsce

Po odzyskaniu niepodległości Polska, według spisu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, posiadała w 1920 roku 196 fabryk i warsztatów, produkujących maszyny i narzędzia rolnicze i zatrudniała około 10.000 robotników.

Od roku 1920 do roku 1928 pomimo kryzysu inflacyjnego, a następnie kryzysu przemysłowego po wprowadzeniu waluty złotowej (1924 — 1926 r.), przemysł ten ustawicznie się rozwijał.

W roku 1928 według spisu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych istniało 170 zakładów, zatrudniających około 12.000 robotników i produkujących około 100.000 ton¹⁾.

Rok 1928 był rokiem najwyższego natężenia produkcji od czasu odzyskania niepodległości. Do roku 1928 pomimo wyżej wspomnianego kryzysu inflacyjnego i przemysłowego (wprowadzenie złotego), wprowadzono w Polsce produkcję całego szeregu maszyn i narzędzi, które dotąd wyrabiane nie były, jak to: siewniki włościańskie do zbóż, radlinowe do buraków, grabie automatyczne, całkowite garnitury młocarniane parowe i wiele innych.

Ogólnie rok 1928 był rokiem, w którym przemysł maszyn i narzędzi rolniczych już zdążył zagoić rany, zadane przez wojnę i uprzednie kryzysy, przystosował się do warunków pracy w niepodległej Polsce, rozszerzył swój program produkcji i nosił się z zamiarem uruchomienia produkcji maszyn żniwnych i traktorów. Niestety projektów tych już nie było czasu zrealizować, gdyż nastąpił kryzys, załamanie się cen płodów rolnych, katastrofalny spadek zapotrzebowania na maszyny i narzędzia rolnicze, i nie tylko nie można było myśleć o rozszerzeniu produkcji, ale trzeba było dużo pracy, energii i charakteru, by w takiej sytuacji utrzymać warsztaty przy życiu w oczekiwaniu lepszych czasów.

Dla scharakteryzowania wytworzonej sytuacji przytoczę statystykę produkcji tej gałęzi przemysłu, podaną według G. U. S. przez p. Jana Kantora w „Przemysle Metalowym“ z dn. 15 stycznia b. r., którą tu podaję w sumach globalnych:

Produkcja ważniejszych maszyn i narzędzi rolniczych w latach 1933 — 1937

	1933	1934	1935	1936	1937
Produkcja w tonach	6.095	8.289	10.905	22.547	30.919

¹⁾ Przemysł i Handel, Tygodnik z 11 listopada 1928 r. art. inż. Kazimierza Pichelskiego, „Przemysł Maszyn i Narzędzi Rolniczych przed wojną i obecnie”.

Jeżeli uwzględnimy, że p. inż. Pichelski podaje wartość produkcji maszyn i narzędzi rolniczych w roku 1928 na około 100.000 ton, to uzmysłowimy sobie w jak katastrofalnej sytuacji znalazł się ten przemysł w dobie kryzysu.

W czasie od roku 1927 do połowy 1929 natężenie produkcji doszło do tak poważnych rozmiarów ze względu na wysoki poziom cen płodów rolnych, oraz dzięki temu, że prawie cała produkcja była sprzedawana na kredyt, co było możliwe ze względu na znaczne zasoby gotówkowe fabryk i wykorzystanie przez przemysł maszyn i narzędzi rolniczych kredytów dyskontowych w bankach.

Trzeba wziąć pod uwagę fakt, że fabryki maszyn i narzędzi rolniczych z kredytu surowcowego prawie nie korzystały, a nawet jeżeli i korzystały, to długi z tego tytułu powstałe całkowicie spłaciły, a więc skutki kryzysu rolnego nie przerzuciły się w dalszym ciągu na dostawców surowców, lecz padły całym ciężarem na tę gałąź.

Po roku 1929 wytworzyła się sytuacja następująca:

1. Rolnictwo zaprzestało spłacania zobowiązań, gdyż spłacać nie było w stanie, co zostało następnie usankcjonowane całym szeregiem ustaw rządowych (między innymi ustawy chroniące rolników przed egzekucją z dn. 25.II.1932 r. i 7.III.1932 r. i ustawa oddłużeniowa), a więc fabryki maszyn i narzędzi rolniczych zostały odcięte od wpływu należności z tytułu uprzedniej sprzedaży z okresu od roku 1927 — 1930.

2. Nastąpiło katastrofalne załamanie się zbytu maszyn i narzędzi rolniczych np. przeciętna sprzedaż między 1927 a 1929 rokiem wynosiła rocznie około zł. 80.000.000.—, w roku 1930 wyniosła już około zł. 29.000.000.—, a w roku 1932 zł. 2.400.000.—

3. Banki, które dyskontowały fabrykom maszyn i narzędzi rolniczych weksle rolnicze, skierowały egzekucję do fabryk, z tytułu żyra, nie mówiąc już o tym, że wszelkie należności skarbu państwa, ubezpieczalni i t. p. również musiały fabryki płacić.

Sytuacja taka już w roku 1932 spowodowała zadłużenie 11 większych fabryk w sumie zł. 17.227.000.—

O sytuacji tej najlepiej świadczą dane, zebrane przez komisję dla zbadania położenia wytwórczości maszyn i narzędzi rolniczych utworzonej przy Radzie Ministrów w roku 1936. Komisja zbadała szczegółowo stan 20 większych fabryk, które reprezentują około 65% produkcji polskiej i stwierdziła, że zadłużenie w stosunku do aktywów tych fabryk

Pierwsza w kraju wytwórnia kalkomanii-odbijanek
Zakłady Graficzne S. BUKATY i S-ka, S. A.

WARSZAWA, UL. HOŻA NR. 51, TEL. 8-13-05. (70)

wynosi 108.9%. Zadłużenie to powstało od roku 1928 do 1936.

Obecnie produkcja wynosi nieco ponad 30% produkcji 1928 roku, ceny w stosunku do tego roku spadły o mniej więcej 40% i sprzedaż jest prowadzona tylko za gotówkę. Fabryki nie tylko, że nie posiadają środków finansowych, niezbędnych do sprzedaży na kredyt, ale z racji braku kapitału obrotowego są zmuszone do ograniczenia produkcji do paru miesięcy w roku. Dla zilustrowania sytuacji należy zaznaczyć, że rolnicy nabywają maszyny poźniwie raz do roku, natomiast sprzęt do uprawy ziemi dwa razy na wiosnę i w jesieni, a więc fabryki produkując przez cały rok muszą uwięzić w produkcji i wyrobach gotowych duży kapitał, który mogą zrealizować raz, ewentualnie dwa razy do roku.

Bank Rolny udziela pomocy finansowej na kapitał obrotowy fabrykom maszyn i narzędzi rolniczych w wysokości do zł. 800.000.— rocznie, co jest sumą niewspółmiernie małą, jeżeli się weźmie pod uwagę, że wartość produkcji rocznej powinna wynosić około zł. 40.000.000.— i to jeżeli ma się utrzymać dotychczasowy stan maszyn i narzędzi w rolnictwie, który jest niewystarczający, jak stwierdzają sfery rolnicze.

Dzisiaj można już sobie zdać sprawę ze stanu wytwórni maszyn i narzędzi, bo fabryki niezdolne do życia już się zlikwidowały, a te które zostały, reprezentują jednostki silne, które zdały egzamin, przetrzymując w niesłychanie ciężkich warunkach kryzys i dzisiaj znowu zaczynają odbudowywać swój stan finansowy, powiększając z roku na rok produkcję i jest nadzieja, że przemysł ten odbuduje się, jeżeli w najbliższym czasie nie zaskoczą go warunki niemożliwiające dalszą odbudowę.

Jeżeli chodzi o zdolność zaopatrzenia rolnictwa w maszyny i narzędzia przez przemysł krajowy, to bezwzględnie przemysł ten może pokryć całe za-

potrzebowanie rolnictwa z wyjątkiem maszyn żniwnych i wirówek, których w kraju nie wyrabiamy. Przemysł zatrudnia obecnie około 30% swej zdolności produkcyjnej i wyrabia przeszło 30.000 ton maszyn, a wartość rocznego zapotrzebowania w rolnictwie, obliczona przez Zakład Maszynoznawstwa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, wynosi około 52.000 ton, wartości około 40.000.000 złotych. Biorąc pod uwagę nieuzupełnienie sprzętu przez rolnictwo w dobie kryzysu, należy się liczyć z koniecznością zwiększonego zapotrzebowania, gdy tylko rolnictwo będzie mogło maszyny te nabywać, lecz kiedy to nastąpi przewidzieć trudno, wobec obecnego stanu cen płodów rolnych.

Fabryki produkują obecnie tyle, ile rolnik może kupić za gotówkę, bo jak wyżej wyjaśniliśmy, inaczej tej sprawy nie są w stanie ująć, rolnik natomiast faktycznie potrzebuje znacznie więcej maszyn, niż za gotówkę kupić może, więc wyjścia z sytuacji należy szukać na drodze finansowania rolników na zakup maszyn i przez uruchomienie kredytów dla fabryk, by mogły prowadzić produkcję przez cały rok, a nie w ciągu paru miesięcy, jak dotąd.

Przy bliższym wejrzeniu w te sprawy okaże się, że ewentualne kredyty dla fabryk maszyn i narzędzi rolniczych dadzą się załatwić stosunkowo nieznaczną sumą, by fabryki mogły całkowicie pokryć zapotrzebowanie rolnictwa.

W każdym razie, w wypadku konieczności zastąpienia w rolnictwie ludzi maszynami np. mobilizacji, spotkamy się z trudnościami ze strony, z której się tego najmniej spodziewamy, to znaczy, może nam zabraknąć chleba i tu się nasuwa pytanie, czy nie lepiej przyjść z pomocą kredytową przemysłowi maszyn i narzędzi rolniczych dzisiaj, by potrzebne środki na przyszłość mógł sam wypracować?

W. U.

Wiadomości związkowe

Zarząd Związku

Dn. 29 b. m. odbyło się posiedzenie Zarządu P. Z. P. M., na którym omówiono szczegóły akcji Związku przy propagandzie Pożyczki Obrony Przewodności.

W dalszym ciągu obrad załatwiono bieżące sprawy organizacyjne.

Walne Zgromadzenie Grupy Wytwórni Obrabiarek PZPM.

Dn. 29 b. m. pod przewodnictwem inż. Tadeusza Blautha odbyło się Walne Zgromadzenie Grupy Wytwórni Obrabiarek P.Z.P.M., na którym, po wysłuchaniu sprawozdania z działalności w 1938 roku i zatwierdzeniu r-ków Grupy, ustalono budżet na 1939 r. oraz dokonano wyboru władz w osobach: inż. Jan Piotrowski — prezes, dr. Adam Kreglewski i inż. Mieczysław Górski — wiceprezesi.

Zarząd Grupy Producentów Narzędzi PZPM.

27 b. m. odbyło się w Warszawie posiedzenie Zarządu Grupy Producentów Narzędzi. Po przyjęciu sprawozdań z prac przygotowawczych do Targów Poznańskich i wydawniczych: „Katalogu Narzędzi“ i „Spisu Narzędzi Krajowej Produkcji na 1939 r.“, omówiono sprawozdanie, złożone przez inż. K. Wretowskiego, z prac organizacyjnych towarzystwa „Eksport Wyrobów Stalowych“.

Z Grupy Odlewni

Sekretariat Grupy Odlewni podaje do wiadomości, że została wydrukowana w wydawnictwie „Hutnika“, praca inż. D-ra Paul'a Bastien'a pod tytułem „Lepkość, napięcie powierzchniowe i lejniść w metalurgii i w szczególności w odlewnictwie“, której pozostałe egzemplarze można jeszcze nabyć w cenie 1 zł. 20 gr. za egzemplarz, w Sekretariacie Stowarzy-

szenia Technicznego Odlewników Polskich (W-wa Politechnika, Polna 3).

W słowie wstępnym, poprzedzającym tę pracę, prof. K. Gierdziejewski, zaliczając ją do najdonioślejszych, jakie ukazały się w zakresie metalurgii teoretycznej w ciągu ostatnich kilkunastu lat, stwierdza, że pomoże ona nie tylko hutnikom, lecz i odlewnikom oświetlić niejasne zjawiska w szeregu przebiegów metalurgicznych, nasuwających z reguły duże trudności w ich opanowaniu.

Z Grupy Przemysłu Rowerowego

W dniu 29 marca r. b. odbyło się w lokalu P. Z. P. M. zebranie Zarządu Grupy Przemysłu Rowerowego przy współdziałaniu przedstawicieli Zrzeszenia Kupców Branży Rowerowej. Przedmiotem dyskusji była sprawa wprowadzenia na rynek taniego ludowego roweru i stosunków, które się wytworzyły na tym tle w branży rowerowej. Udział w zebraniu wzięli liczni przedstawiciele zarówno przemysłu jak i kupiectwa prawie ze wszystkich dzielnic Polski.

W dniu 30 marca r. b. odbyło się w lokalu P. Z. P. M. posiedzenie Zarządu Grupy Przemysłu Rowerowego oraz Walne Zgromadzenie członków tejże Grupy. Przedmiotem obrad było przedstawienie sprawozdania z działalności Grupy za okres sprawozdawczy 1938/39, jak również omówienie dalszych prac Grupy oraz wybory nowego Zarządu.

Z Komisji Łomu Żeliwnego PZPM.

W dniu 29/III Komisja Łomu Żeliwnego odbyła posiedzenie, na którym, po załatwieniu przydziałów łomu zagranicznego i surówki, ustalono szczegóły przystosowania nowego systemu przydziałów do potrzeb gospodarczych.

Z Komisji Szkolnictwa Zawodowego PZPM.

W dn. 16/III odbyło się posiedzenie Komisji Szkolnictwa Zawodowego, na którym omówiono sprawę dalszego przygotowania pomocy naukowej dla szkół zawodowych i wydawnictw podręczników dla metalowców.

W dniu 28/III odbyło się w P. Z. P. M. posiedzenie w obecności zaproszonych osób, poświęcone specjalnie omówieniu wytycznych szkolenia zawodowego w przedsiębiorstwach prywatnych.

Z Komisji Bezpieczeństwa Pracy PZPM.

Dn. 29 b. m. pod przewodnictwem dyr. Kazimierza Pichelskiego odbyło się posiedzenie Komisji Bezpieczeństwa Pracy P. Z. P. M., na którym wysłuchano sprawozdania z prac Komisji w 1938 r. Jak wynika ze sprawozdania, prace Komisji rozwijają się pomyślnie, a z górą 60 fabryk utworzyło u siebie Koła Bezpieczeństwa Pracy, współdziałające z Komisją.

Po posiedzeniu zademonstrowany był pierwszy film z zakresu bezpieczeństwa pracy, opracowany przez Komisję P. Z. P. M.

Likwidacja Sp. z o. o. „Dostawa Surówki”

Zarząd i Rada sp. z o. o. „Dostawa Surówki” postanowiły zwołać Walne Zgromadzenie dla uchwalenia likwidacji spółki wobec tego, że cele, dla których była ona powołana, zostały już osiągnięte.

Zatrudnienie i stan zamówień w przemyśle metalowym w styczniu r. bież.

W zeszycie 5 i 6 „Wiadomości Statystycznych” z marca r. bież. ogłoszono dane, dotyczące stanu zatrudnienia i zamówień w m. styczniu r. bież.

W przemyśle metalowym było w styczniu zakładów czynnych 840, nieczynnych — 84. W przemyśle elektrotechnicznym było zakładów czynnych 86, nieczynnych — 8. Razem było w przemyśle metalowym zakładów czynnych 926, nieczynnych 92.

Robotników, zatrudnionych przy produkcji było w styczniu r. b. ogółem 169.857, z czego w przemyśle metalowym — 151.718 i elektrotechnicznym — 18.139. Z liczby 151.718 robotników tylko 20.744 pracowało niepełny tydzień, co stanowi 13,7%. Procent częściowo zatrudnionych w przemyśle elektrotechnicznym wynosi 12,8%. W stosunku do listopada r. ub. procent częściowo zatrudnionych podniósł się zarówno w przemyśle metalowym z 11,9% w listopadzie do 13,7%, jak i w elektrotechnicznym z 8,0% w listopadzie do 12,8%. Średnio cały przemysł polski wykazuje w styczniu r. b. 25,2% częściowo zatrudnionych robotników.

Ogółem przepracowano w styczniu tygodniowo w przemyśle metalowym 6.814.000 robotnikogodzin (w styczniu 1938 roku — 6.394.000), w przemyśle elektrotechnicznym 822.000 rob. godzin (w 1938 r. — 680.000), co daje na jednego robotnika tygodniowo 44,9 godzin i 45,3.

Zatrudnienie i stan zamówień w niektórych poszczególnych gałęziach przemysłu metalowego w styczniu r. bież., w porównaniu ze styczniem 1938 roku, przedstawiał się następująco:

Grupy	Rok i miesiąc	Ilość zakładow	Ilość robotników	Stan zamówień w % ogółu robotników		
				dobry	średni	zły
Fabryki środków przewozowych . . .	1938 I	92	25.552	7,6	90,6	1,8
	1939 I	99	28.872	25,6	71,9	2,5
Fabryki maszyn i narzędzi rolniczych . .	1938 I	78	4.534	2,2	61,2	36,6
	1939 I	77	5.072	18,3	47,5	34,2
Fabryki innych maszyn *)	1938 I	103	14.227	23,0	63,7	13,3
	1939 I	103	15.944	24,9	60,2	14,9

Sprawy motoryzacyjne

17.III b. r. na terenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu odbyła się konferencja porozumiewawcza polskiego przemysłu samochodowego, której przewodniczył dyrektor departamentu przemysłu i rzemiosła, płk. Łojko. Zakłady Lilpopa reprezentował dyr. Rytel, P. Z. Inż. — dyr. Brzeziński i Wspólno-

*) Bez maszyn przemysłu elektrotechnicznego.

tę Interesów — dyr. Młyńczyk. Poza tym obecni byli delegaci międzyministerialnej komisji motoryzacyjnej, przedstawiciele zainteresowanych resortów i delegaci Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Konferencja zapoczątkowała przyszłe periodyczne zebrania, które będą miały na celu utrzymanie stałego kontaktu przez krajowy przemysł samochodowy i pomocniczy, wzajemne korzystanie z doświadczeń, dążenie do unifikacji części i ustalenia długofalowego programu motoryzacyjnego.

Kompensaty Polsko-Francuskie postanowione

Jak się można zorientować z wiadomości, napływających z paryskich rokowań handlowych komisji polsko-francuskiej, przyjęty został ostatecznie wniosek strony polskiej, na podstawie którego utrzymane zostaną listy negatywne towarów wyłączonych z pod kompensaty.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa, wykluczone byłyby zatem od kompensat artykuły surowcowe, jak np. polskie drzewo, węgiel, nasiona, celuloza, niektóre artykuły chemiczne (siarczan amonu), a z drugiej strony — francuskie aluminium, łom żelazny, surówka, skóry, przedza wełniana i bawełniana, wełna owcza surowa i t. p.

Obrót kompensacyjny dotyczyłby natomiast tylko wyrobów gotowych i półfabrykatów.

Ulgi celne na części samochodowe

Rozesłany został przez Zrzeszenie Kupców Samochodowych okólnik, w sprawie składania podań o ulgi celne na części samochodowe, na okres od 30.IV do 30.X b. r.

Na skutek starań związkowej Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego spośród *akcesoryj, które dotychczas korzystały z ulg, wyeliminowane zostały świece samochodowe i kierunkowskazy.*

Sprawa kredytów niemieckich na maszyny

Przy Departamencie Przemysłu i Rzemiosła w Ministerstwie Przemysłu i Handlu istnieje Międzyministerialna Komisja dla Zakupów Inwestycyjnych, która rozpatruje zgłoszenia firm, ubiegających się o kredyty na zakup maszyn i instalacyj z Niemiec i po uzyskaniu zgody Banku Gospodarstwa Krajowego na udzielenie gwarancji przyznawać będzie promesy.

Obecnie został powołany do życia Komitet Przemysłowy dla spraw niemieckiego kredytu inwestycyjnego, jako organ doradczy powyższej komisji dla rozpatrywania spraw, związanych z korzystaniem z tego kredytu.

Skład osobowy tego komitetu jest następujący: Przewodniczący — p. dyr. J. Hołyński, który będzie jednocześnie reprezentować w Komitecie Centralny Związek Przemysłu Polskiego.

Członkowie pp.:

1. Henryk Berkowicz — Związek Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim.

2. Luejusz Burdyński — Centralny Związek Średniego i Drobego Przemysłu.

3. Antoni Dunin-Słepść — Polski Związek Przemysłowców Metalowych.

4. Józef Jakubowski — Związek Izby Przemysłowo-Handlowych.

5. Tadeusz Jawor — Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych.

6. Konrad Kowalewski — Związek Polskich Producentów i Rafinerów Olejów Mineralnych.

7. Antoni Olszewski — Unia Przemysłu Górniczo-Hutniczego.

8. Bolesław Sikorski — Związek Izby Rzemieślniczych.

9. Piotr Wysocki — Naczelna Organizacja Hutnictwa Polskiego.

10. Tadeusz Zamojski — Związek Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Przywóz zegarków

W ciągu stycznia b. r. przywóz zegarków z za granicy pochłonął 505 tys. zł., wobec 982 tys. zł. w grudniu i 597 tys. zł. w styczniu r. ub.

Zegarki sprowadzamy do Polski przede wszystkim ze Szwajcarii, a następnie z Francji, Niemiec, Anglii i inn. krajów. (Kabel).

Zmiana na stanowisku dyrektora biura surowcowego

P. Marian Kandel, dyrektor biura surowcowego w ministerstwie przemysłu i handlu, b. dyrektor departamentu przemysłowego tego ministerstwa, ustępuje z zajmowanego stanowiska.

Dyrektorem biura surowcowego ma zostać płk. Krauze, z ministerstwa spraw wojskowych.

Międzynarodowy Kongres Odlewniczy

W czasie od 12 — 17 czerwca r. b. odbędzie się w Londynie Międzynarodowy Kongres Odlewniczy, połączony z wycieczkami do głównych ośrodków odlewniczych Wielkiej Brytanii.

Szczegółowych informacji o kongresie udziela Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich, Warszawa, Polna 3.

Zwolnienie od podatku obrotowego krajowych firm eksportowych

Obowiązująca od stycznia r. b. ustawa o podatku obrotowym rozszerza dotychczasowe ulgi, dotyczące eksportu, zwalnia bowiem od podatku obrotowego nie tylko bezpośrednią sprzedaż eksportową, dokonaną na rachunek własny, ale również eksport pośredni, t. j. sprzedaż krajowym przedsiębiorstwom eksportowym.

Warunkiem korzystania przez przedsiębiorstwo eksportowe ze zwolnienia od podatku obrotowego powinno być wciągnięcie go przez Państwowy Instytut Eksportowy na listę eksporterów, na wniosek właściwej Izby przemysłowo-handlowej.

Możliwości wzmocnienia eksportu polskiego do U. S. A.

Celem właściwego wykorzystania niezwykle pomyślnej sytuacji na rynku St. Zjednoczonych, ko-

nieczne jest zwiększenie naszej aktywności w wywozie do U. S. A.

Na odbytych w Związku Izb Przemysłowo-Handlowych oraz w poszczególnych Izbach posiedzeniach branżowych, poświęconych zapoznaniu się z aktualnymi postulatami poszczególnych branż, od spełnienia których uzależnione jest wykorzystanie obecnej koniunktury i wzmoczenie zbytu do U. S. A., wysunięto wnioski, by wszystkie postulaty w zakresie wszelkiej pomocy finansowych, kredytowych i transportowych zostały jak najszybciej i jak najsprawniej zrealizowane.

Delegat Związku Izb w New Yorku wysunął postulat, aby w zakresie każdego poważniejszego artykułu wywozowego została stworzona czynna organizacja eksportowa, czuwająca ciągle nad zmiennymi warunkami zbytu w St. Zjedn. Istniejące organizacje winny w tym kierunku pracę swą pogłębić.

Z okazji wystawy w New Yorku, należy skoordynować wyjazdy przedstawicieli sfer gospodarczych, celem maksymalnego wyzyskania ich pobytu w U. S. A. oraz skontaktowania z najważniejszymi importerami.

Delegatura Związku Izb Przemysłowo-Handlowych w New Yorku służy zainteresowanym wszelką pomocą w tym zakresie.

Uwagze członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych i czytelników czasopisma „Przemysł Metalowy”

Towarzystwo Wojskowo-Techniczne, w listopadzie 1938 r., wydało 1-y numer czasopisma, pod tytułem:

„Przegląd piśmiennictwa wojskowo-technicznego”.

Do chwili obecnej jesteśmy w posiadaniu dwóch numerów za listopad i grudzień 1938 r. i dwóch numerów za styczeń i luty 1939 r.

Czasopismo to, przez podawanie w zwartej formie wyciągów, streszczeń prac i artykułów z obcej literatury specjalnej, poruszających zagadnienia techniczno-gospodarcze w związku z potrzebami obronności kraju, może być znacznym ułatwieniem dla wszystkich poszukujących wiadomości z dziedziny różnych zagadnień, dotyczących obrony kraju.

Każdy z numerów zawiera streszczenia, traktujące o zagadnieniach ogólnych obrony narodowej, poza tym podaje opisy, streszczenia i wzmianki z gospodarki surowcowej i materiałowej, oświetla

zagadnienia z dziedziny motoryzacji i broni silnikowej, przytacza odnośne dane statystyczne, porusza zagadnienia z organizacji przemysłowej i gospodarczej ze stanowiska obrony i t. p.

Zagadnienia powyższe stanowią dziedzinę pierwszorzędnej doniosłości, gdyż wyrabiają świadomość, że naród może być zwyciężony nie tylko na polu bitwy, lecz może być wygłodzony i obezładniony w akcji obrony wskutek braku surowców, odcięcia od źródeł energii i innych przyczyn.

Ponieważ czasopismo „Przegląd Piśmiennictwa Wojskowo-Technicznego”, skupiając wiadomości, objęte całokształtem „Nauki o obronie narodowej” budzi czujność polskiego świata gospodarczo-technicznego, przeto ze wszelkich miar zasługuje na największe rozpowszechnienie i poparcie.

Adres Redakcji: Warszawa, ul. Czackiego 3/5, tel. 657-04.

Stosunki handlowe Polsko-Sowieckie

Na zebraniu plenarnym Rady Handlu Zagranicznego, dyrektor Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, inż. Karol Bajer, wygłosił referat na temat: „Stosunki handlowe między Z.S.R.R. a Polską”.

Referent omówił organizację handlu zagranicznego w Z.S.R.R. i obrotów handlowych polsko-sowieckich oraz charakterystykę ostatnio zawartego układu handlowego. Dyr. Bajer podkreślił zmonopolizowanie przez Państwo sowieckie handlu zagranicznego i konsekwentnie związane z tym podporządkowanie handlu potrzebom ogólnej polityki Z. S.R.R. Celem tej polityki jest autarkizacja i uprzemysłowienie kraju oraz podniesienie standardu życiowego społeczeństwa, stąd pozytywny przywóz sowieckiego stanowią w pierwszym rzędzie: surowce, artykuły inwestycyjne oraz pierwszej potrzeby. *Monopolistyczna organizacja handlu zagranicznego pozwala nadto Sowiecom na otrzymywanie korzystnych warunków transakcyj i swobodny wybór dostawców w krajach wolno konkurencyjnych, w czym leży powód stosowania w handlu z Sowiecami długoterminowego kredytu, sięgającego niekiedy aż kilku lat.*

Przechodząc do omówienia rozwoju stosunków handlowych polsko-sowieckich, prelegent podkreślił, że podstawą prawną dla ich powstania stanowił Traktat Ryski z dnia 18.III.1921 r., przez który Polska uznała sowiecki monopol handlu zagranicznego jako suwerenną funkcję państwową.

Od tej chwili całość obrotów polsko-sowieckich

„ERGE-MOTOR”

Tel. 7929 i 8626 POZNAŃ, Mylna 38/40

**KOSZTORYSY, CENNIKI I PORADY FACHOWE
BEZPŁATNIE**

FABRYKA tłoków, pierścieni, sworzników i tulei cylindrowych do wszelkich motorów spalinowych

PRECYZYJNA SZLIFIERNIA cylindrów i wałów korbowych

Największe i najstarsze przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce

koncentrowała się w ręku Przedstawicielstwa Handlowego Z.S.R.R. w Polsce. Stan taki istnieje od roku 1925, w którym część obrotów przejęła polsko-sowiecka spółka „Sowpoltorg“, skupiająca zainteresowanych handlem między obu krajami.

Obroty handlowe z Z.S.R.R. charakteryzują się w tych warunkach wzrostem aż do roku 1930, przy czym bilans kształtował się dla Polski dodatnio, z wyjątkiem lat 1927 i 1928. Maksimum obrotów towarowych, bo ok. 175 milionów złotych przypada na rok 1930. Odtąd handel z Sowietami kureczy się z roku na rok, przynosząc od roku 1935 saldo dla Polski ujemne; sytuacji tej nie poprawił również układ kontyngentowo-celny, zawarty z Z.S.R.R. w dniu 10.X.1933 roku. Przedmiotem eksportu polskiego były w tym czasie głównie surowce i półfabrykаты, w szczególności artykuły hutnicze, stanowiące około 75% wartości całego wywozu; z Z.S.R.R. sprowadzaliśmy zaś wysokowartościowe rudy oraz artykuły o charakterze nawet do pewnego stopnia luksusowym.

Stosunki te wymagały uzdrowienia, to też przy końcu roku 1938 rozpoczęte zostały wstępne rozmowy, celem zawarcia racjonalnego układu handlowego między obu krajami. Pertraktacje te doprowadziły do uzgodnienia podstawowych warunków przyszłej wymiany towarowej polsko-sowieckiej, zakończonego podpisaniem dokumentów, dotyczących układu handlowego, porozumienia o obrocie towarowym i o clearingu. Układ zawarty został na czas nieograniczony z wymówieniem 3-miesięcznym przed upływem każdego okresu rocznego, natomiast lista artykułów obrotu towarowego jest ustalana na okresy roczne.

Układ oparty jest na klauzuli największego uprzywilejowania szeroko ujętej. Lista artykułów na 10 miesięcy roku 1939 przewiduje przywóz do Polski: bawełny, rud, minerałów, futer, tytoniu; eksport zaś obejmuje: węgiel, żelazo, cynk, blachę cynkową, wyroby włókiennicze, maszyny i skóry. Ogólny obrót bliski jest sumie obrotów w okresie najsilniejszej wymiany polsko-sowieckiej.

Zasadą clearingu jest rozrachunek w złotych polskich przy obrotach w stosunku 1 : 1. Rozrachunek dokonywany będzie ze strony polskiej przez P. I.R., a ze strony sowieckiej przez Gosbank.

Zawarty układ z Z.S.R.R. jest dla obu krajów korzystny, powiększa bowiem znakomicie wartość wzajemnych obrotów towarowych. Prócz tego specjalne znaczenie dla Polski posiada częściowe zastąpienie zamówień surowców w krajach dewizowych, kompensatą towarową z Z.S.R.R.

Należy mieć nadzieję, że stosunki handlowe polsko-sowieckie, wprowadzone obecnie na właściwe tory, rozwijać się będą odtąd pomyślnie wobec bliskiego sąsiedztwa i rozwoju potrzeb, związanych z uprzemysłowieniem obu krajów.

Ilość samochodów w Polsce

Według ostatnich danych Głównego Urzędu Statystycznego, na dzień 1 stycznia 1939 r. było w Polsce ogółem 54.009 pojazdów mechanicznych. Z tej sumy przypada na samochody osobowe i ciężarowe razem 41.948, co stanowi 12,1 na 10.000 mieszkańców i na motocykle 12.061.

Dane porównawcze za lata ubiegłe, przedstawia zamieszczona poniżej tabelka.

W ciągu ostatniego półrocza roku ubiegłego ogółem liczba pojazdów mechanicznych w Polsce wzrosła o 4,4%, w czym samochodów 6,9%. Ilość samochodów osobowych prywatnych i urzędowych wzrosła o 6,4%, samochodów ciężarowych o 10,2%, autobusów o 3%, taksówek o 4%. Liczba motocykli obniżyła się o 3,3%.

Daleko większy przyrost pojazdów mechanicznych w Polsce obserwujemy biorąc pod uwagę cały rok 1938 przez porównanie stanu na 1 stycznia 1939 r. ze stanem z 1.I.1938 roku. Ogólna liczba pojazdów mechanicznych w tym okresie wzrosła o 22,2%, w tym samochodów również o 22,2%. Samochodów osob. pryw. i urzęd. o 25,6%, ciężarowych o 25,8%, autobusów o 16,2%, taksówek o 5,5% i motocykli o 22,1%.

Lata	Ogółem	Przeciętnie na 10.000 mieszk.		S a m o c h o d y					Motocykle	Inne poj. mech.
		poj. mech. ogół.	w tym samochodów	Razem	O s o b o w e			Ciężarowe		
					pojazdy prywatne i urzęd.	dorożki	autobusy			
1.I. 29	34298	11,2		29423	15760	6016	2841	4896	4597	278
1.I. 30	43319	14,0		36996	18878	7332	4048	6738	5901	422
1.I. 31	47331	14,8		38760	19887	7140	4293	7440	7940	631
1.I. 32	36737	11,4		27964	13964	5152	3047	5801	8047	726
1.I. 33	34197	10,5		25266	11672	5426	2545	5623	8182	749
1.I. 34	35291	10,7		26133	13566	4941	2160	5456	8322	836
1.I. 35	34173	10,3	7,7	25868	13756	4578	1542	4945	8305	1047
1.I. 36	34129	10,2	7,6	55734	13862	4298	1499	5000	8395	1075
1.I. 37	37468	11,0	8,3	28570	15885	4453	1543	5545	8898	1144
1.I. 38	44200	12,8	10,0	34324	19548	4946	1754	6843	9876	1233
1.VII.38	51729	15,0	11,4	39253	23064	5019	1983	7813	12476	1374
1.I. 39	54009	—	12,1	41948	24550	5216	2038	8609	12061	1535

Przemysł elektrotechniczny w roku 1938

W zeszytzie 6 „Wiadomości Statystycznych” ogłoszono dane, dotyczące produkcji wyrobów przemysłu elektrotechnicznego w roku 1938. Poniżej podajemy odnośne dane cyfrowe, uzupełnione w celach porównawczych rokiem 1937.

		1937 r.	1938 r.	+ Wzrost - spadek
Maszyny elektryczne . .	t	1724	2470	+ 43%
	1000 zł	9523	13686	+ 44,,
Przetwornice	t	12	34	+180,,
	1000 zł	173	547	+216,,
Transformatory	t	853	1044	+ 22,,
	1000 zł	4141	8395	+103,,
Akumulatory i części .	t	1799	1785	- 1,,
	1000 zł	5733	5428	- 5,,
Ogniwa i części	t	1872	3381	+ 81,,
	1000 zł	4733	7389	+ 56,,
Urządzenia rozdzielcze .	t	189	179	- 5,,
	1000 zł	1428	1284	- 10,,
Skrzynki przyłączowe .	t	207	393	+ 90,,
	1000 zł	1692	3302	+ 95,,
Wylłączniki olejowe . .	t	210	199	- 5,,
	1000 zł	1534	1747	+ 14,,
Bezpieczniki, dr. armatury rozdzielcze i inst.	t	1216	1483	+ 22,,
	1000 zł	8585	10666	+ 24,,
Liczniki energii elektr. .	t	196	264	+ 35,,
	1000 zł	3072	3876	+ 26,,
Rury izolac. i części . .	t	963	973	+ 1,,
	1000 zł	1132	1040	- 8,,
Przyrządy elektryczne domowego użytku . .	t	409	631	+ 54,,
	1000 zł	2682	3157	+ 18,,
Przyrządy elektromed. .	t	15	24	+ 60,,
	1000 zł	283	305	+ 8,,
Aparaty telefoniczne i centralki	t	82	353	+330,,
	1000 zł	3543	5703	+ 61,,
Sprzęt pomocniczy i części zapasowe	t	99	161	+ 63,,
	1000 zł	815	2536	+211,,
Przewodniki gołe	t	6367	5918	- 7,,
	1000 zł	14205	11293	- 20,,
Przewodniki izolowane nieobolwione	t	2638	3587	+ 36,,
	1000 zł	12312	15110	+ 23,,
Przewodniki obolwione	t	7999	8752	+ 9,,
	1000 zł	21024	27493	+ 31,,
Świeczniki (lampy) różne	1000 szt	292	357	+ 22,,
	1000 zł	3666	4116	+ 12,,
Żarówki elektr. normalne	1000 szt	11127	11915	+ 7,,
	1000 zł	9849	10915	+ 11,,
Żarówki karzelkowe . .	1000 szt	4558	4126	- 10,,
	1000 zł	758	652	- 14,,

Ogółem produkcja przemysłu elektrotechnicznego wyniosła w roku 1938 — 31.631 ton, wartości 138.640.000 złotych, a w roku 1937 — 26.850 ton, wartości 110.883.000 złotych; wzrost wagowy stanowi zatem 17,8%, a wartościowy 25% (W produkcji ilościowej w tonach nie uwzględniono pozycji: świeczników i żarówek, gdyż są one podawane w tysiącach sztuk, natomiast w sumie produkcji w tysiącach złotych mieszczą się obie wymienione pozycje).

Wzrost produkcji przemysłu elektrotechnicznego w pierwszych trzech kwartałach roku 1938, w porównaniu z takim samym okresem roku 1937, wyniósł: wagowo 11,2%, a wartościowo 17,7%, t. zn., że w ostatnim kwartale roku ubiegłego nastąpiła dalsza rozbudowa tej gałęzi przemysłu.

Poszczególne wyroby elektrotechniczne wykazują duże wahania. Największy wzrost produkcji w zestawieniu z rokiem 1937 wykazały kolejno: (patrz tabelka %), aparaty telefoniczne i centralki, przetwornice, skrzynki przyłączowe, ogniwa i części, sprzęt pomocniczy, przyrządy elektromedyczne, przyrządy elektryczne domowego użytku, maszyny elektryczne, przewodniki izolowane nieobolwione i liczniki energii elektrycznej.

Spadek produkcji przyniosły działały: akumulatorów, urządzeń rozdzielczych, wyłączników olejowych i przewodników gołych.

Komunikat Dozoru Elektrycznego Stowarzyszenia Elektryków Polskich

Stowarzyszenie Elektryków Polskich, jako instytucja społeczna o charakterze naukowo-technicznym, utworzyła za zgodą władz państwowych nowy organ DOZÓR ELEKTRYCZNY.

Dotychczas, jak wiadomo, S. E. P. oprócz wykonywania czynności o charakterze urzędowym, jakim jest opracowywanie i wydawanie „Polskich Norm Elektrotechnicznych” (PNE), zajmuje się również badaniem we własnym laboratorium i opiniowaniem różnych wyrobów i materiałów elektrotechnicznych, zaopatrując je w tzw. znak „SEP”, który stwierdza, że dany wyrób odpowiada ustalonym przepisom technicznym PNE.

Wspomniany wyżej Dozór Elektryczny będzie miał za zadanie stałe lub jednorazowe badanie i opiniowanie instalacji i urządzeń elektrycznych zarówno silnikowych jak i oświetleniowych oraz prądnic, stacji transformatorowych, linii napowietrznych, urządzeń piorunochronowych itp., jak również urządzeń elektrycznych specjalnych. Oprócz powyższego Dozór Elektryczny S. E. P. będzie wykonywał na zlecenie urzędów, instytucji, przedsiębiorstw i osób prywatnych odbiór zakupywanych urządzeń elektrycznych, maszyn, przyrządów i innych materiałów elektrotechnicznych. Do wykonywania powyższych czynności Dozór Elektryczny posiada specjalne przyrządy pomiarowe oraz odpowiedni personel techniczny. Dozór Elektryczny S. E. P. umożliwi wszystkim zakładom przemysłowym, urzędom i instytucjom korzystanie z jego usług w sposób wygodny i stosunkowo tani oraz zapewni niewątpliwie oszczędności w eksploatacji urządzeń elektrycznych, jak również zwiększy pewność ruchu i bezpieczeństwo pracy.

Dla informacji nadmieniamy, że Dozór Elektryczny S. E. P. ściśle współdziała z czynnikami urzędowymi i zain-

teresowanymi instytucjami, Do Rady Dozoru Elektrycznego S. E. P., która jest organem nadzorczym, należy Delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Opieki Społecznej, Ministerstwa Komunikacji oraz Ministerstwa Poczty i Telegrafów.

Wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwa i instytucje, które chciałyby korzystać z usług zorganizowanego Dozoru Elektrycznego S. E. P. zechcą zwrócić się w tej sprawie bezpośrednio do Dozoru Elektrycznego Stowarzyszenia Elektryków Polskich, Warszawa 1, ul. Królewska 15, tel. 553-60 (centrala).

Wiadomości z zagranicy

Przemysł lotniczy Stanów Zj. A. P. — Dane Departamentu handlu (U.S. Department of Commerce), St. Zj. A. P.:

Eksport samolotów wojskowych i części składowych w r. 1938.

Kraj:	w 1000 dol.
Japonia	11.062
Chiny	6.392
Argentyna	6.187
Z.S.R.R.	5.171
Anglia	3.916
Kanada	3.511
Turecja	3.160
Brazylia	1.947
Meksyk	1.247
Australia	1.241
Hongkong	1.213
Szwecja	1.004
Inne kraje	21.979

Razem 68.000

Wartość eksportowanych samolotów, części i nielicznych motorów wynosiła razem 68 milionów

dolarów, czyli przeszło 50% wartości globalnej produkcji w wysokości 130 milj. dolarów.

Rozwój produkcji samolotów w USA, eksportu i wartości tegoż wykazuje następująca tabelka:

Rok	wartość produkcji w milionach dolarów	eksport w %	w %
1933	33,5	9,2	27
1934	42,7	17,5	41
1935	45,2	14,3	32
1936	77,1	22,1	30
1937	114,3	39,4	34
1938	130,0	64,0	49

W roku 1938 wyprodukowano razem 3675 jednostek, wobec 3230 w r. 1937.

W kołach przemysłu samolotowego liczą się z możliwością produkcji 5500 sztuk samolotów wojskowych rocznie, o ile załoga pracowników podwyższona zostanie do 74.000 i wprowadzona będzie zmiana na trzy zmiany.

Znamienne jest, że mimo uchwalenia przez Kongres sumy 50 milionów dolarów jako natychmiastowej zaliczki dla fabryk samolotów, znaczna ilość tychże bądź ograniczyła produkcję, bądź też

Co przyniosła aneksja Czechosłowacji Niemcom według opinii niemieckiej

Zestawienie bilansu aneksji Czechosłowacji nie jest rzeczą łatwą. Rezerwy dewizowe i złoto czeskiego Banku Emisyjnego przedstawiają, według obliczeń niemieckich, wartość 3,6 miliardów koron, co stanowi około 288 milionów marek, według kursu oficjalnego. Cyfra ta stanowi 66% deficytu bilansu handlowego Niemiec w 1938 r. (deficyt ten wyniósł 433 miliony marek).

Z punktu widzenia przemysłowego Niemcy zyskują w Słowacji — żelazo, mangan, ołów, cynk i srebro; w Czechach i na Morawach — przemysł przetwórczy. Według statystyk czeskich z roku 1930 przemysły te dotyczyły głównie produkcji żelaza i metali, maszyn, wyrobów elektrotechnicznych i włókienniczych.

Wielkość i zasięg tego przemysłu może być określony liczbą zatrudnionego personelu. W przemyśle żelaznym i metali nieżelaznych Czechy zatrudniały 79.000 osób, Morawy 53.000 i Słowacja 10.000, co daje razem 142.000 osób. Od czasu aneksji Sudetów czwarta część produkcji czeskiej znaj-

dowała się już w Niemczech. Przemysł maszynowy i elektrotechniczny zatrudniał 123.700 osób z czego 81.000 w Czechach, 38.500 na Morawach i 4.200 w Słowacji. Wytwórczość Sudetów stanowiła około 13%. Wreszcie przemysł włókienniczy, jeden z najważniejszych, zatrudniał 360.000 osób z czego 50% znajdowało się na terenie Sudetów. Co do tego ostatniego, to wydaje się, że przewaga przemysłu tekstylnego jest dla Rzeszy czynnikiem niepomyślnym. Jest również prawdopodobne, że, aby zapewnić przemysłowi przetwórczemu żelaznemu i metalowemu dostateczną ilość surowców, zbadana będzie możliwość rozszerzenia wytwórczości kopalnianej. W każdym razie włączenie całego tego gospodarstwa do obszaru dawnej Rzeszy wymagać będzie pracy długiej i trudnej.

Dziennik niemiecki „Deutsche Bergwerkszeitung“ pisze na ten temat m. in. co następuje:

„Przez włączenie Czech i Moraw do obszaru Niemiec, Wielka Rzesza stała się największym krajem przemysłowym świata; jest w niej zatrudnionych w przemyśle 18,7 milionów osób, podczas gdy Stany Zjednoczone zatrudniają 13,4, a Anglia 10,45 milionów osób. Przy 90 milionach mieszkańców

zupełnie ją wstrzymała, jak np. jedna z największych „Consolidated Aircraft Co.“.

Dwie dalsze wielkie fabryki, a to „Douglas Aircraft Co.“ i wytwórnia słynnych „Lockheedów“ musiały zwrócić się do banków prywatnych o pożyczki (Lockheed — uzyskały 30 milj. dol.), by móc utrzymać produkcję na dotychczasowym poziomie.

Wszystkie prawie inne fabryki rozpięły ostatnio emisje nowych akcji, względnie obligacji i to za zezwoleniem Komisji giełdowej.

Chodzi w tym wypadku o znane i u nas zakłady „Howard Aircraft“, „Zenith Aircraft Corp.“, „Brewster Aeronautical Corporation“, „Glenn L. Martin“, „Bellanca Aircraft“ i t. d.

Okazuje się zatem, że mimo nader pomyślnej koniunktury (zbrojenia), przemysł samolotowy w USA walczy ze znacznymi trudnościami finansowymi.

Spodziewać się jednak należy, że wobec nowych milionowych kredytów, uchwalonych ostatnio przez Kongres, nastąpi w krótkim już czasie i w tej dziedzinie przemysłu amerykańskiego doniosły zwrot na lepsze. A.

Niemiecki eksport samolotów w roku 1938. — Mimo, że nie ogłoszono szczegółowych danych, dotyczących ilości wyeksportowanych w roku 1938 samolotów niemieckich, obliczają ilość tę na 700 samolotów wojskowych i 280 handlowych. Obecna produkcja niemiecka przewyższa już znacznie zapotrzebowanie wewnętrzne zarówno ze strony władz wojskowych jak i linii lotniczych. Samoloty niemieckie są obecnie budowane na podstawie licencji w Argentynie (licencja „Cordoga Focke Wulf“), w Jugosławii, na Węgrzech, a na podstawie licencji częściowej w Szwajcarii, Japonii, Finlandii i Szwecji. Ostatnio trwają rokowania z Grecją i Brazylią. (G.)

potęga Niemiec opiera się nie tylko na kapitałach ale i na masie ludzkiej.

Dawna Czechosłowacja rozwinęła u siebie potężny przemysł metalurgiczny, który technicznie stoi na najwyższym poziomie. Poza Zakładami Trzynieckimi, przejętymi przez Polskę, których urządzenie jest jednym z najbardziej nowoczesnych w Europie i które zwiększą polską produkcję stali o 50% oraz fabryką drutu w Boguminie i rurownią Albert Hahn — w części włączonej do obszaru celnego niemieckiego znajdują się m. in. walcownie Karlshütte oraz Tow. Kopalń i Hut w Witkowicach (wielkie piece, stalownie, walcownie i t. p.), które produkują rocznie 750.000 ton stali. Zakłady te, jako należące do rodziny Rotszyldów, winny być „zaryanizowane“.

Trzeba dalej wymienić Tow. Przemysłu Żelaznego w Pradze z fabrykami Kladno, Königshoff i Althütten zatrudniające 20.000 robotników z roczną produkcją stali 460.000 ton; Zakłady Skody (Pilsen i Hradec) zatrudniające 38.000 robotników i produkujące rocznie 360.000 ton stali; Stalownię Poldi produkującą stale specjalne o rocznej produkcji 80.000 — 100.000 ton; Huty Podbrezowo,

Ogromny wzrost wpływów niemieckich w Jugosławii. — W ostatnich miesiącach roku ubiegłego, po wizycie min. Funka w Jugosławii, zacieśniły się jeszcze więzy ekonomiczne między Jugosławią a Niemcami.

Od kilku lat Jugosławia jest rynkiem najbardziej opracowywanym przez Niemcy.

Po zdobyczach terytorialnych ostatniej doby pozycja Rzeszy zresztą wzmocniła się bardzo w tej części Europy. Kilka cyfr, które podajemy poniżej, dadzą obraz przybliżony tej ewolucji.

Przed Anshlussem Austrii i Sudetów Niemcy zajmowały zaledwie 14-te miejsce z pośród krajów, posiadających udziały finansowe w przedsiębiorstwach jugosłowiańskich. Na pierwszym miejscu była Francja z udziałem globalnym 1.056 milj. dinarów, co stanowi około 17% całego kapitału zagranicznego, zainwestowanego w Jugosławii. Następnie szły Anglia z 873 milionami, Czechosłowacja z 741 milionami, Szwajcaria z 707 milionami, Italia z 498 milionami, Stany Zjednoczone z 425 milionami, Austria z 366 milionami, następnie dopiero znacznie w tyle Niemcy, z zaledwie 54,6 milj. dinarów. Anschluss przyniósł naprzód Rzeszy całość udziału Austrii t. j. 366 milj. dinarów. Po włączeniu Sudetów, udział Niemców z tego tytułu w Jugosławii, według szacunku, pochodzącego ze źródeł niemieckich, wzrósł o dalsze 250 — 350 milj. dinarów. Wreszcie obecnie w trzecim etapie, na skutek całkowitego wchłonięcia Czechosłowacji, udział Niemiec w Jugosławii wzrósł o całkowity udział Czechosłowacji, która znajdowała się na trzecim miejscu z 741 milj. dinarów. Ponadto w ostatnich miesiącach koła gospodarcze niemieckie z samej Rzeszy, o czym wspominaliśmy na początku, podwoiły swój własny udział do przeszło 100 milj. dinarów.

stanowiące własność państwa, a znajdujące się w Słowacji.

W sumie uważa się, że obszary włączone do Rzeszy dadzą produkcję roczną stali 1,5 — 1,6 milionów ton i że produkcja ta będzie mogła osiągnąć 2 miliony ton.

Stabym punktem jest, niestety — niedostateczna ilość rudy żelaznej. W 1936 r. Czechosłowacja wyprodukowała jej zaledwie 1,1 milionów ton, a w 1938 roku w przybliżeniu 1,5 milionów ton, z czego połowę w Słowacji i na Rusi Podkarpackiej; jest to ruda o zawartości średnio 30%, obfita w fosfor. Przeważająca ilość rudy była importowana ze Szwecji. Taka sama sytuacja istnieje, jeśli chodzi o tom żelazny. Czechosłowacja była b. poważnym importem tego surowca. W 1937 roku przywieziono 256.104 ton, głównie z Belgii, Holandii i Luksemburgu.”

Wreszcie dziennik niemiecki kończy stwierdzeniem, że nowa sytuacja w dalszym ciągu pozostawia do rozwiązania ten sam problem: aprowizacji surowcowej. Problem ten mają Niemcy nadzieję rozwiązać w ramach zarządzeń, powziętych przez Rzeszę. (G.)

W tej chwili zatem udział globalny nowej Rzeszy Niemieckiej przedstawiałby się następująco:

Udział obecny samej Rzeszy przeszło	100 milj. din.
Udział dawnej Austrii	366 milj. din.
Udział całej Czechosłowacji	741 milj. din.

Razem 1.207 milj. din.

wobec dawnych, sprzed zaledwie kilku miesięcy, 54 milionów dinarów.

W ten sposób Niemcy z 14-go miejsca, które zajmowały pół roku temu, znalazły się na pierwszym miejscu i to daleko przed Francją (1056), reprezentując w ten sposób ok. 20% całego kapitału zagranicznego, zainwestowanego w Jugosławii.

Z punktu widzenia handlowego, wymiana między Rzeszą oraz anektowanymi terytoriami a Jugosławią stanowiła w końcu roku ubiegłego 50% — 60% całego eksportu Jugosławii. (G.)

Zerwanie rokowań gospodarczych francusko-niemieckich. — Według wiadomości ze źródeł francuskich, wszyscy przedstawiciele ministerstwa handlu powrócili z Berlina do Paryża. Rokowania gospodarcze z Rzeszą zostały przerwane.

Obecnie stosunki handlowe francusko-niemieckie reguluje konwencja z 2 sierpnia 1938, która wygasa 31 lipca r. bież. Konwencja ta może być przedłużona na rok, o ile nie zostanie wypowiedziana przed 1 kwietnia. Stosunki handlowe francusko-niemieckie ulegały dwukrotnie zmianom po aneksji Austrii i Sudetów, przy czym zawarte dodatkowe umowy pozostają w mocy tak długo, jak sama konwencja. Umowa specjalna, dotycząca wymiany rudy żelaznej na koks, pozostaje również w mocy.

Rząd francuski nie zbadał jeszcze dotąd, jaki wpływ na wyżej wymienione umowy będzie miała aneksja całej Czechosłowacji przez Niemcy.

Ostatnie posunięcie Rzeszy wywołało, jako natychmiastowy skutek, przerwanie rozmów, które zostały wszczęte w Berlinie przez p. Hervé Alphand, dyr. dep. Umów Handlowych w francuskim min. handlu, pod kątem zwiększenia wymiany handlowej między obydwoma krajami. Jednocześnie zawieszono zostały pertraktacje na temat umowy turystycznej.

Jeśli chodzi o podpisane ostatnio przez Francję umowy gospodarcze z Czechosłowacją, które miały wejść w życie z dniem 1 kwietnia, to zostały one uznane za nieważne. Brak jakiegokolwiek porozumienia z rejonem czechosłowackim od dn. 1 kwietnia pociągnie za sobą ze strony Francji, według wszelkiego prawdopodobieństwa, zakaz importu wszelkich towarów, pochodzących z tych krajów. (G.)

Podwyżka ceny aluminium. — Z dniem 22 marca podwyższono w Londynie cenę aluminium, przeznaczonego na eksport, z dotychczasowych £ 90 na £ 95, za 1000 kg. netto.

Cena na rynku wewnętrznym £ 94 za 1000 kg. netto pozostała na razie niezmienną.

Zwyżkę ceny uzasadniają w kołach zainteresowanych znacznym zapotrzebowaniem i możliwością wyczerpania zapasów, zwłaszcza, że produkcja

boksytu nie wzrasta w stosunku do wzrastającego zapotrzebowania aluminium. A.

Dalsza podwyżka ceny rąci. — Poraz piąty od końca stycznia r. b. podwyższono na rynku londyńskim cenę rąci i to o 8 sh 6 d na 16 £ 18 sh 6 d za flaszkę o pojemności 75 funtów ang. (lbs). W ciągu ośmiu tygodni cena rąci podskoczyła o 1 £ 14 sh na flaszcze.

Ta ciągła zwyżka tłumaczona jest w sferach zainteresowanych coraz bardziej dającym się odczuwać brakiem rąci na rynku i coraz to mniejszymi dostawami z Hiszpanii.

W tych samych kołach liczą się jednak z możliwością, że w niedługim już czasie dojdzie znów do porozumienia między producentami hiszpańskimi i włoskimi, jakie istniało do czasu wybuchu wojny domowej w Hiszpanii.

Porozumienie to („Mercureo Europa“) istnieje bowiem formalnie i nadal, nie zostało bowiem dotąd wypowiedziane. A.

Niemieckie parowozy dla Iranu. — W porcie Bremen załadowane zostały na statek parowozy, w ilości 9 sztuk, przeznaczone dla Iranu. Zamówienie to stanowi małą część zamówienia na niemieckie parowozy w ilości 65 szt., po czym Niemcy mają uzyskać nowe zamówienia na dalsze 150 szt. parowozów. Jednocześnie załadowano na statek Geyerfels 19 cystern naftowych. (T)

Otwarcie nowej montowni Forda na Litwie. — Przedstawiciele pewnej litewskiej grupy finansowej, lawiający obecnie w Detroit, prowadzą z firmą Ford Motor Company pertraktacje, mające na celu otwarcie w Kownie montowni samochodów. Koszty urządzenia tego przedsiębiorstwa obliczone są na 4 miliony litów. Montowane w Kownie samochody Forda mają być umieszczane zarówno na litewskim, jak i na polskim rynku. W międzyczasie Ford Motor Company nabyła w okolicach gdyńskiego portu grunty na wybudowanie montowni, wobec czego jest możliwość, że pertraktacje w Detroit nie dojdą do skutku. (T)

Ilość samochodów w świecie. — Według obliczeń amerykańskiego czasopisma samochodowego „Automotive Industries“, ilość samochodów w całym świecie, która w 1938 r. wyrażała się liczbą 42.549.134 szt. (bez motocykli), zwiększyła się w 1939 r. do liczby 42.942.387 szt. Bez Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, ilość ta z 12.899.864 z 1938 r. wzrosła do 13.730.735 szt. w 1939 r.

Poniższa tablica przedstawia ilość wozów samochodowych w świecie za ostatnie 3 lata z podziałem na części świata:

	1938	1937	1936
Ameryka bez U.S.A.	2.214.318	2.105.190	2.001.459
Europa	9.065.475	8.455.577	7.791.665
U.S.A.	29.211.652	29.649.270	28.091.709
Azja	666.550	666.719	625.718
Afryka	655.755	619.867	562.892
Australia	1.128.637	1.052.511	972.059
Razem	42.942.387	42.549.134	40.045.502

Zwyzka ilości wozów przypada głównie na Europę (+ 609.898), podczas kiedy na Stany Zjednoczone Ameryki Północnej przypada zniżka 437.618 wozów osobowych, ciężarowych i autobusów. W innych częściach świata należy odnotować zwyzkę 220.973 wozów różnych kategorii.

Według rodzaj wozów w różnych częściach świata stan ten przedstawia się jak następuje:

	Wozy osobowe	Wozy ciężarowe	Autobusy	Motocykle
Europa	6.301.208	2.493.241	145.948	2.507.180
U.S.A	25.081.121	4.058.815	71.716	110.126
Ameryka bez U.S.A.	1.747.085	431.827	35.754	25.270
Azja	413.268	174.397	78.835	101.958
Afryka	521.696	131.234	—	54.820
Australia	840.259	286.797	981	100.818
Razem	34.904.715	7.576.311	331.234	2.900.172 (T)

Ekspert pojazdów motorowych z Niemiec w r. 1938. — Dane, ogłoszone w czasopiśmie: „Der Vierjahrsplan“, marzec 1938.

Samochody:

	1938	1937	1936
Jednostek	60.099	51.876	27.062
wartość (milj. RM)	77,7	66	44,1
<i>Kraj</i>	<i>sztuk</i>	<i>sztuk</i>	<i>sztuk</i>
Belgia	5.618	5.119	2.796
Dania	4.008	2.620	1.728
Polska	3.113	2.217	909
W. Brytania	3.080	5.408	474
Jugosławia	1.693	1.676	745
Holandia	2.932	2.811	1.486
Norwegia	2.996	2.530	1.095
Rumunia	1.113	1.052	605
Szwecja	12.546	7.273	2.988
Szwajcaria	2.919	3.111	2.341
Węgry	2.181	2.246	1.544
Unia poł. afryk.	2.648	2.416	1.237
Indie bryt.	1.272	1.942	777
Indie holend.	900	376	173
Argentyna	2.400	1.625	725
Brazylia	1.376	1.570	1.095
Uruguay	761	735	252

Samochody ciężarowe poniżej 2 t:

Ilość (jednostek)	2.581	2.538	1.945
wartość w milj. RM.	2,4	2,57	2,00

od 2 do 5 t:

Ilość	9.534	8.695	3.957
milj. RM.	39,65	37,3	16,62

ponad 5 t:

Sztuk	397	918	173
milj. RM.	4,00	9,5	2,00

Motocykli:

Sztuk	41.607	31.708	14.612
wartość w milj. RM.	13,8	9,54	4,66

Przeciętna cena motocyklu eksportowanego wynosiła w r. 1938 — 331 RM. A.

Zakłady górnicze Hermann Göring A. G. w Linzu budują cztery nowe wysokie piece. W połowie marca rb. bawił w Linzu członek Rady nadzorczej Państwowych Zakładów Górniczych (Reichswerke Hermann Göring) Dr. Voss w celu przeprowadzenia kontroli będących obecnie w budowie czterech z projektowanych sześciu wysokich pieców koło Linzu (stolica b. dawnej Austrii górnej). Równocześnie w toku budowy walcownia oraz huta stali, w których ruch podjęty będzie jeszcze w roku bieżącym.

Dla ułatwienia wysyłki podjęte też zostały prace nad budową kanału do Dunaju.

Z ukończeniem tych robót produkcja stali surowej w b. Austrii dosięgnie wedle zapewnienia generalnego dyrektora „Alipne Montangesellschaft“ Dra Malzachera 1.800.000 t rocznie wobec dotąd wyprodukowanych 800.000 t jako przeciętnej rocznej. Ilość ta starczy nie tylko na pełne pokrycie zapotrzebowania wewnętrznego Marchii wschodniej ale pozwoli jeszcze na poważne wysyłki włąb Rzeszy oraz zagranicę. A.

Światowa produkcja samochodów w styczniu 1939 r. Światowa produkcja samochodów wyniosła w styczniu 1939 r. 465.000 szt. wozów wobec 519.000 szt. z poprzedniego miesiąca i 338.000 szt. ze stycznia 1938 r. (T)

Złóża rudy żelaznej w Egipcie. — Król egipski, minister handlu i przemysłu Saba Habaschi, stwierdził na zebraniu Izby handlowej w Kairo, że wedle ostatecznych wyników badań geologicznych, przeprowadzonych przez najwybitniejszych geologów angielskich i amerykańskich, złoża rudy żelaznej, znajdujące się w prowincji Assuan, zaliczyć należy do najbogatszych na świecie. Wydajność tych złóż obliczona została na przeszło 6 miliardów t. (światowe zapasy rudy żelaznej obliczone są na 56 mljrdów t. z czego przypada na Europę około 20 mljrdów t.).

Eksploracja, rozpoczęta na próbę w r. 1937, dała nader pomyślne wyniki, zwłaszcza, że chodzi o bardzo płytkie złoża, nie wymagające zbyt drogich urządzeń, ani też znacznych nakładów kosztów.

Znamienne jest, że w toku prac odkrywczych natrafiono na ślady eksploatacji tych złóż w czasach przedhistorycznych.

Minister Habaschi stwierdził, że nowo odkryte złoża przyczynią się znacznie do rozbudowy na wielką skalę rodzimego egipskiego przemysłu metalurgicznego (żelaznego i stalowego). A.

Maksymalne ceny samochodów na Węgrzech. — W związku ze znaczną obniżką obowiązujących dotąd ceł na importowane samochody, ogłosił rząd węgierski rozporządzenie, normujące ceny maksymalne powyżej których sprzedaż samochodów nie jest dopuszczalna. Chodzi wyłącznie o samochody osobowe. Kalkulacja cen maksymalnych jest następująca:

Za podstawę obliczenia służą faktury (rachunki), otrzymane od dostawcy zagranicznego, a za tem cena t. zw. własna plus cło, koszty transportu,

koszty manipulacyjne, podatki państwowe i ewentualnie autonomiczne wraz z dodatkami, koszty przekazu ceny kupna. Do tych cen własnych doliczyć wolno sprzedawcy w wypadku sprzedaży gotówkowej najwyżej 20%, w razie zaś sprzedaży na raty 21%. Ten dodatek, stanowiący faktycznie zysk sprzedawcy, stanowi właśnie tę cenę maksymalną. W żadnym wypadku jednak ceny nie mogą być wyższe od cen, które istniały przed wprowadzeniem zniżek cłowych.

Montaż specjalnych urządzeń, dokonany na życzenie nabywcy względnie na polecenie władz nie podpada pod ceny maksymalne. A.

Światowa produkcja złota w r. 1938. — „Union Corporation“, oddział w Londynie, ogłosił ostatnio dane szczegółowe, dotyczące światowej produkcji złota w r. 1938 (v. Annual Billion Review, London, wydawnictwo fy. Dom bankowy Samuel Montager & Co., London).

Dla porównania podajemy i cyfry za lata 1934, 1936 i 1937. Wszystkie cyfry w 1000 uncji fin.:

	1934	1936	1937	1938
Australia	887	1.179	1.381	1.570
Kanada	2.972	3.748	4.096	4.680
Wybrzeże Złote	326	428	559	668
Indie brytyjskie	322	333	332	322
Nowa Gwinea	185	221	217	220
Unia poł.-afryk.	10.480	11.336	11.735	12.157
Inne posiadł. bryt.	423	560	591	649
Chile	238	249	316	270
Kolumbia	344	389	442	515
Japonia	487	679	750	800
Korea	409	562	680	730
Meksyk	661	754	846	950
Filipiny	349	597	692	802
Stany Zjedn. A. P.	2.742	3.760	4.112	4.244
Związek Z.S.R.R.	3.800	5.400	5.300	5.090
Inne kraje razem	1.651	1.715	1.800	1.849

Światowa produkcja. 27.295 33.109 34.783 36.750

Mamy zatem w r. 1938 nowy rekord. Udział Imperium brytyjskiego w światowej produkcji złota wynosił w r. 1938 57,4%, wobec 56,2% w r. 1936 i 75% w r. 1928. A.

International Nickel Cy. w r. 1938. — Największy na świecie koncern-producent niklu i miedzi wykazał za r. 1938 czysty zysk w wysokości 32,1 miliony dol. kanad. wobec 50,3 milj. dol k. w r. 1937. W roku sprawozdawczym sprzedano 164,4 miliony lbs niklu (207,7 milj. lbs w r. 1937). Miedzi sprzedano w r. 1938 292,2 milj. lbs wobec 291,9 milj. lbs w r. 1937. A.

Kontyngent produkcji cyny na drugi kwartał r. b. — Międzynarodowy Komitet dla spraw cyny — (International Tin-Committee), Londyn, ustalił na ostatnio odbytym zebraniu kontyngent produkcji na drugi kwartał r. b. w wysokości 40% produkcji standardowej. Wobec niskiego kontyngentu zaniechano

tym razem wyznaczenia ilości, jaką producenci winni oddać dla pool'u.

W pierwszym kwartale r. b. kontyngent produkcji wynosił 45% produkcji standardowej, z czego jednak 10% przeznaczonych było dla pool'u. Faktyczny zatem kontyngent produkcji wynosił 35%, tak, że kontyngent na kwartał drugi r. b. jest o 5% wyższy, niż kontyngent pierwszego kwartału. A.

Podwyżka cła na cynk w Anglii. — Zapowiedziana w październiku r. 1938 podwyżka cła na cynk z obowiązujących 12 sh 6 d za t na 30 sh za t, która obowiązywać miała z początkiem bieżącego roku, nie weszła na razie przynajmniej w życie.

W kołach zainteresowanych liczą się z tym, że podwyżka ta obowiązywać znacznie wcześniej z dniem 1 kwietnia r. b. Przemawiają za tym kontrakty, zawarte przez importerów angielskich z eksporterami z Kanady z wyraźnie wyznaczonym terminem dostawy do końca marca r. b. Kontrakty te nie mają klauzuli, dotyczącej ewentualne podwyżki cła, jakaby mogła być stosowaną w międzyczasie i która wedle zwyczajów handlowych pójść winnaby na rachunek nabywców. A.

Przed dalszą obniżką kontyngentów produkcyjnych miedzi. — Notowany ostatnio kurs miedzi na giełdzie londyńskiej, wykazał znaczną zniżkę (41 i 1/2 £ za t), nie notowaną od 13 września 1938 r.

W związku z tym znacznym spadkiem notowań, jako też z uwagi na wzmocnienie się t. zw. uchwytnych zapasów (stocks) miedzi o 23.000 sht w porównaniu ze stanem w końcu grudnia 1938 do ilości 480.000 krótkich t jak niemniej w uwzględnieniu braku jakiegokolwiek oznak, świadczyć mogących o ożywieniu się rynków i wzroście zapotrzebowania, liczą się w sferach zainteresowanych z koniecznością dalszej znacznej restrykcji dotychczasowych kontyngentów produkcyjnych. Decyzja powzięta zostanie po dokładnym zbadaniu sytuacji na rynkach światowych. A.

Skarb angielski finansuje przemysł stalowy. Czołowy koncern stalowy Anglii „United Steel Comp.“ emitował ostatnio przy pomocy Towarzystwa finansowego, należącego do grupy Bank of England „Bankers Industrial Developpment Co.“ dodatkowy kapitał zakładowy w wysokości 2,3 milj. £. Gubernator Bank of England Montagu Norman wszedł wraz z dalszymi jeszcze trzema członkami t. zw. Komitetu Czterech, istniejącego przy Bank of England, w skład Rady Nadzorczej „United Steel Co.“ i to na czas, dopóki akcje nowo emitowane a pokryte przez Bank of England względnie Bankers Industrial Developpment Co. nie przejdą w ręce prywatne.

Szwajcaria zamierza przetapiać rudę żelazną na miejscu. Nowo odkryte złoża rudy żelaznej w dolinie rzeki Frick oraz na podgórzu Gonzen, których wydajność obliczoną została na około 15 milj. t. czystego Fe wysunęły w szwajcarskich sferach rządowych kwestię możliwości przetopu tych rud na terytorium szwajcarskim, by tym sposobem w czę-

sci bodaj uniezależnić się od importu. W tym celu postanowioną została budowa wysokiego pieca w najbliższym sąsiedztwie kopalni w dolinie Frick. Wysoki piec będzie w zupełności zelektryfikowany.

A.

Obroty w metalach kolorowych na giełdzie londyńskiej w r. 1938. W roku 1938 dokonano na giełdzie londyńskiej następujących obrotów (w longt) w metalach kolorowych. Dla porównania cytujemy cyfry za lata 1937, 1936 i 1935:

nazwa metalu	1938	1937	1936	1935
miedź . . .	475.400	711.400	457.200	597.300
cyna . . .	91.100	101.900	78.300	68.100
ołów . . .	387.300	482.000	335.100	259.200
cynk . . .	296.500	594.700	248.300	127.300

Zbyt pojazdów mechanicznych w Niemczech w r. 1938. W r. 1938 zarejestrowano nowych pojazdów mechanicznych na terenie Niemiec łącznie z Austrią w ilości 583.145 jednostek wobec 535.732 w r. 1937. Na ilość globalną przypadło 224.624 (221.482) samochodów osobowych, 63.576 (58.476) ciężarowych, 2271 (2122) autobusów, 271.866 (248.630) motocykli i 20.808 (11.022) traktorów. W porównaniu z rokiem 1937 zwyczajka wynosi 47.413 jednostek, czyli 9%.

A.

Produkcja i eksport samochodów we Włoszech w r. 1938. W ciągu roku 1938 zarejestrowano na terenie Włoch 46.136 nowych samochodów produkcji krajowej wobec 40.591 jednostek wyprodukowanych w r. 1937. Zwyczajka produkcji wykazuje zatem utrzymanie się korzystnej koniunktury, a to wyłącznie jednak na rynku wewnętrznym. Eksport bowiem samochodów w roku sprawozdawczym wynosił 20.245 jednostek, wartości 259,3 milionów lirów, wobec 33.505 jednostek wartości 624,1 milj. lirów, wywiezionych w r. 1937. Spadek zatem eksportu w r. 1938 w porównaniu z rokiem 1937 jest tak pod względem ilości jak też i wartości bardzo znaczny.

A.

Zyski koncernu Forda w Europie. — Fabryki samochodów w Holandii i Belgii, oparte na licencji Ford Motor Co, a to „Neederlandsche Ford Automobilefabriek“ oraz „Ford Motor Cy of Belgium“, wypłacają za rok obrotowy 1938 — pierwszy koncern 14% jako dywidendę końcową, czyli razem 20%, a drugi 12,5% — dywidendy.

A.

Rynek miedzi w końcu stycznia r. b. — Światowe zapasy miedzi wyniosły w końcu stycznia r. b. 480.059 t, czyli o 2.981 t więcej, niż w końcu grudnia 1938 r. Z globalnych zapasów przypadło na USA. 301.000 t.

T. zw. statystycznie uchwytne zużycie miedzi w styczniu r. b. wyniosło 151.000 ton, z czego w Stanach Zj. A. P. zużyto 51 tys. t.

Produkcja światowa dosięgała w styczniu r. b. 176 tys. t, z czego przypadło na USA. 69 tys. t. Światowa produkcja miedzi rafinowanej wyniosła w tym miesiącu 173 tys. t, z czego w USA. 66 tysięcy t. A.

Znaczna redukcja kontyngentów eksportowych kauczuku. — Międzynarodowy Komitet dla spraw kauczuku, Londyn, ustalił na ostatnio odbytym zebraniu kontyngenty eksportowe na miesiące kwiecień, maj i czerwiec r. b., w wysokości 50% przeciętnego miesięcznego eksportu w r. 1938. Następne zebranie Komitetu odbędzie się dnia 16 maja w Londynie.

A.

Wolno-cłowy przywóz aluminium do Niemiec. — Obowiązujące do dnia 31 marca r. b. zwolnienie od cła aluminium surowego, importowanego w granice Wielkich Niemiec, a to w płytach, blokach, ziarnach oraz złomu, przedłużone zostało z ważnością do końca marca 1940.

A.

Produkcja i eksport ręki we Włoszech w roku 1938. Wydobyte ręki w kopalniach włoskich w r. 1938 dosięgło 2.300 t. wobec 2.305 t. wyprodukowanych w r. 1937. Wywieziono w roku 1938 19.073 q. wartości 67,8 milj. Lirów wobec 23.123 q. wartości 86,1 milj. Lirów, eksportowanych w r. 1937.

A.

Wolnocłowy przywóz traktorów rolniczych do Rumunii. Rumuńskie Ministerstwo Rolnictwa zwolniło od cła 200 traktorów wraz z pługami. Zwolnienie obejmuje nie tylko obowiązujące stawki celne ale i t. zw. surtaxe w wysokości 12% ad valorem.

Rekordowa produkcja złota w r. 1938. Transwaal: 12,16 milj. uncjy fin. Nienotowany dotąd rekord produkcji. Wartość produkcji dosięgła 84,20 milj. £ wobec 80,18 milj. £ w r. 1937. USA: 5,056.308 uncjy fin., wartości 176,970.800 dolarów. Kanada: 4,679.685 uncjy fin. wartości 164,561.123 dol. kanad. wobec 4,096.213 uncjy fin. wartości 143,326.493 dol. k. w r. 1937. ZSRR.: Szczegółowych danych brak. Kilo-Moto: 8466 kg., czyli o 400 kg. więcej, niż w 1937 r.

A.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej z dn. 27 marca 1939 r. w złotych, po kursie dnia za tonę metryczną:

Aluminium (krajowe)	2300
Antymon (chiński)	1077
Cyna	5313
Cynk	336
Miedź elektrolityczna	1199
Miedź standard	1062
Ołów	363
Nikiel	4466
Srebro	66

W dniu 27 marca r. b. ceny metali na rynku londyńskim kształtowały się jak wyżej podano: cyna, miedź i ołów — tendencja stała, cynk — tendencja spokojna. W porównaniu z cenami ostatnio przez nas notowanymi w dniu 27 lutego 1939 r. ceny metali podniosły się, a mianowicie: antymon o ok. 5%, miedź standard i elektrotechniczna o ok. 3%, cyna o ok. 1%, cynk o ok. 1%, ołów o ok. 1,5%. Jedynie srebro spadło o ok. 2%. Aluminium i nikiel bez zmiany.

(G.)

NOWE KSIĄŻKI

Ukazała się broszura p. Janusza Ignaszewskiego, p. t. „Polski Rynek Żelaza w roku 1938”, omawiająca pracę hutnictwa w 1938 r.

Broszura jest do nabycia w Redakcji czasopiśma „Hutnik”, Katowice, Zamkowa 3.

WYTWÓRNIA RADIOTECHNICZNA

„AVA”

S P . Z O . O .

WARSZAWA 36, ul. STĘPIŃSKA 25

Telefony: 8.10-46 i 9.10-34

Radiostacje nadawczo-odbiorcze,
odbiorniki i urządzenia radiowe
do celów technicznych, sprzęt nadawczy

Dział oscylatorów i rezonatorów piezoelektrycznych

WARSZAWSKA WYTWÓRNIA KABLI

SPÓŁKA AKCYJNA
D A W N I E J

KABLOWNIA POLSKICH ZAKŁADÓW SKODY S. A.

ZARZĄD — WARSZAWA, ZŁOTA 68, TEL. 5.06-89

DYREKCJA — WARSZAWA, ZŁOTA 68, TEL. 6.88-21

Dyrekcja Fabryki — Warszawa - Okęcie TEL. 9.37-51

PRODUKCJA:

Kable wszelkiego typu i rodzaju dla prądów silnych do 80.000 V, w płaszczu ołowianym i opancerzone

Kable dla prądów słabych telefoniczne, telegraficzne, dalekosiężne sygnalizacyjne i t. p.
Cenniki na żądanie.

Biuro Sprzedaży:

Warszawa — Polskie Tow. Zakładów Skody, Złota 68,
tel. 6.10-44.

Łódź — Polskie Zakłady Skody Sp. Akc., Piotrkowska 128
tel. 2.05-84.

Katowice — Polskie Zakłady Skody Sp. Akc., Plac.
J. Piłsudskiego 5, tel. 3.56-92. (59)

PASY PĘDNE
GUMOWO BALATOIDOWE

PIASTÓW

ZAKŁADY KAUCZUKOWE DIASTÓW S.A.
warszawa, złota 35 TEL. 533-49

Kotły syst. „WIESNER”

Budowane przez **ZAKŁADY OSTROWIECKIE**

Dzięki swej doskonałej i nowoczesnej konstrukcji zapewniają

Wysoką sprawność

Elastyczność na zmiany obciążenia

Tanią produkcję pary

Niezawodność i bezpieczeństwo ruchu

Wyniki pomiarów w instalacjach kotłowych „WIESNERA”

Elektrownia T R N A W A — 90,35%
„ BRATISŁAWA — 91,—%
„ BATA w ZLINIE — 90,4%

Na życzenie udzielamy wszelkich informacji

ZAKŁADY OSTROWIECKIE

Warszawa, Pl. Napoleona 9

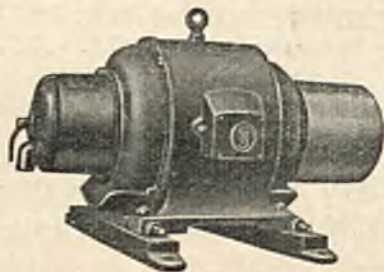
TEL. 5.59-80 (72)

Rok założ.
1878

SCHWABE, BIELSKO

Rok założ.
1878

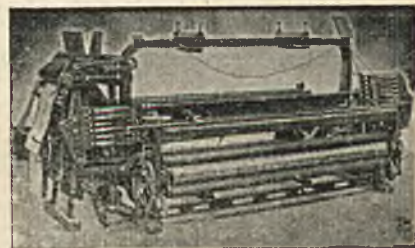
FABRYKA MASZYN

Silniki trójfazowe.
Najstarsza w kraju fabryka
silników.

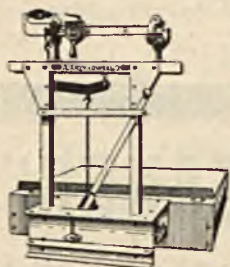

Maszyny do szycia.
Wszelkie typy i wykonania.

Mech. krosna tkackie
własne patenty
eksport do wszystkich
krajów.

(29)

WAGI

wagonowe, wozowe, magazynowe, dźwig-
nicowe, uchylne, laboratoryjne i wszelkie
inne dla potrzeb przemysłu.

FABRYKA WAG

A. KRZYKOWSKI i S-ka

Warszawa, Łucka 13. Telef.: 6-40-85, 6-46-85.

Rok założ. 1879.

(58)

PTE

POLSKIE TOWARZYSTWO ELEKTRYCZNE

Spółka Akcyjna

Zarząd: Warszawa, Marszałkowska 137

Fabryka: Warszawa, Terespolska 46/48

TRANSFORMATORY OLEJOWE

do 2.500 kVA i 35.000 V

TRANSFORMATORY SUCHE

do 160 kVA i 6.000 V

SILNIKI ASYNCHRONICZNE

do 750 KM i 6.000 V

MASZYNY PRĄDU STAŁEGO

do 100 KM.

PRZETWORNICE

SILNIKI KRANOWE i TRAKCYJNE

MASZYNY SPECJALNE

(51)

Inż. St. NEHRING

P. JASIŃSKI

i B. DOMORACKI

S. Z. O. O.

ZAKRES PRODUKCJI:

AUTOMATYCZNE

HAMULCE

POWIETRZNE

NISKOPRĘŻNE

OGRZEWANIE

WAGONÓW

SYSTEMU

FRIEDMANA

ARMATURA

PAROWOZOWA

SYSTEMU

FRIEDMANA

Warszawa, tel. 5.86-93 Zarząd. Smolna 26/28

Fabryka, Płocka 44

(71)

Źródła zakupu.

Dźwigi osobowe i osobowo-ciężarowe:

Fabryka Maszyn „Moc” Sp. Akc., Warszawa. Wolńska 121, tel. 248-30 (16)

* „Bracia Jenike, Fabryka Dźwigów Spółka Akcyjna”, Warszawa, Aleja Jerozolimska 20, telefony: 629-64 i 220-00. (15)

* Roman Groniowski Sp. Akc. Fabryka Dźwigów, Warszawa, Emilii Plater 10, telefon centrala: 8-00-80. (17)

Elektrody do spawania lukiem elektrycznym:

Franc. Tow. Akc. „Perun” Warszawa. Oddział w Polsce. Biuro: ul. Jasna 1, tel. 560-47. Fabryka: ul. Grochowska 301, tel. 10.45-90. (10)

Elewatory (podnośniki):

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie f-ma „Metaferrum”, ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Gaśnice

MI - RA Zjednoczone Wytwórnice Gaśnicze. Warszawa, Wspólna 3-a, telefon 9-70-34, 9-43-94. (3)

Imadła ślusarskie

stałe i obrotowe. Zakłady Mechaniczne i Odlewnia Żelaza, Inż. Jan Abramański i S-ka, Spółka firmowo-komandytowa w Rembertowie, telef. 2 podm. Nr. 11. Biuro: Warszawa, ulica Wspólna 30, telefon Nr. 8.15-92. (1)

Łańcuchy:

Pierwsza Polska Wytwórnia Łańcuchów Rolkowych, St. Kubiak, Warszawa, Hrubieszowska 9, tel. 6.75-44. Łańcuchy przegubowe Gall'a dla dźwigów, przeciągarek i do napędu maszyn. Łańcuchy do transporterów, elewatorów, do czyszczenia rur kotłowych (płomiennych), łańcuchy do maszyn przedziałniczych. Łańcuchy syst. Fleyer'a dla celów nośnych. Koła zębate łańcuchowe.

Łańcuchy:

Łańcuchy i szlancowane wyroby, Spadkobiercy Juliusza Jarischa, Fabryka Śrub i Wyrobów Tłoczonych w Łodzi, ul. Wodna Nr 11/13. (36)

Łożyska kulkowe

Karol Kuske: Warszawa 1, skrzyn. poczt. 299. Telefony: 920-95 i 988-61, ul. Nowogrodzka 12, depesze: Karkus, Warszawa. Łódź, ul. Kilińskiego 84. Telefon 205-81. Poznań, ul. 27 grudnia 16. Telefon 48-25. (68)

Odlewy:

Mokotowska Odlewnia Żelaza, T. Gołębiowski i Synowie, Warszawa, Madalińskiego 67, tel. 4.16-83. (43)

Okna żelazne:

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie, f-ma „Metaferrum” ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Okucia budowlane —

od zwyczajnych do najodrobniejszych. Fabryka Okuć Budowlanych, Bracia Lubert Sp. Akc., Warszawa, ul. Złota Nr. 34, telef. 647-35 i 690-10. (20)

Ołowiane Wyroby

blacha, rury, druty, folie W. Kemnitz, Warszawa IV Terespolska 24, tel. 10.24-24 (11)

Piece węglowe

Piece ciągłego palenia na koks lub antracyt niezawodne i oszczędne o nowoczesnej linii. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna — Grudziądz. (65)

Pierścienie tłokowe

do silników lotniczych, samochodowych i maszyn parowych. Zakłady Mechaniczne i Odlewnia Żelaza, Inż. Jan Abramański i S-ka. Spółka firmowo-komandytowa w Rembertowie, tel. 2 podm. Nr. 11. Biuro: Warszawa, ul. Wspólna Nr. 30, tel. 8.15-92. (1)

Pompy:

„Sirius”, Specjalna Fabryka Pomp odśrodkowych i turbinowych. Warszawa-Praga, Zamojskiego 51, telefon 10.18-25.

* Zakłady Mechaniczne Inżynier Stefan Twardowski, dawniej Brandel, Witoszyński i S-ka. Pierwsza w Polsce fabryka pomp odśrodkowych turbinowych. Warszawa-Praga, Grochowska 314. Telefon 10.18-86.

Pompy wirowe

samozasysające, wolnobieżne typu „SIHI”, do wody, benzyny, benzolu, ropy, oleju gazowego, spirytusu, octu, wina, mleka, solanek, amoniaku i t. p., pompy przeciwpożarowe kondensatowe, do mokrego powietrza i pompy próżniowe. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna, Grudziądz. (65)

Pędnie:

Wytwórnia Maszyn Inż. I. Banachiewicz i S-ka. Dawn. Krawczyk i S-ka. Przedstawicielstwo w Warszawie f-ma „Metaferrum”, ul. Ks. Skorupki 12 m. 5, telefon 8.49-30. (18)

Przewody elektryczne:

Centralne Biuro Sprzedaży przewodów „Centroprowód”, Sp. z o. o., Warszawa, Królewska 23. tel. 3-40-31 — 34. (21)

Radiatory żeliwne wszelkich modeli:

„S. O. R.” Syndykat Odlewni Radiatorów, Sp. z o. odp., Warszawa, ul. Czackiego 15/17, tel. 767-01. (22)

Rury faliste:

i przewody rurowe do pary dla wysokiego i niskiego ciśnienia oraz wyroby z blachy, spawane acetylenem, wykonywa i dostarcza Fabryka Przewodów Rurowych „Compensator” W. Maciejewski i S-ka. Warszawa, ul. Św. Stanisława 1/3, telef. 618-72. (23)

Rury żeliwne wodociągowe stojąco i wirowolane:

Biuro Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni: „Ruropol”, Warszawa, Nowy Świat 35. Telefony: 209-26 i 274-43. (24)

Silniki

spalinowe Diesla z komorą wstępną patent Benz. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Maurycy Bauer wł. Ryszard Bauer, Łódź, ul. Piotrkowska 170. Telefon 128-23. (67)

Spawalnice, urządzenia acetylenowe i elektryczne:

Tow. Akc. „Perun”, Warszawa. Biuro: Jasna 1, tel. 5.60-47. Fabryka: Grochowska Nr. 301, tel. 10.45-90. (10)

Szlancowane wyroby:

Masowe artykuły szlancowane, tłoczone i ciągnione. Fabryka Wyrobów Metalowych Wacław Czajkowski i S-ka, sp. z o. o. Warszawa, Młynarska 33, telefon 287-95. (25)

Śruby:

Zjednoczone polskie fabryki śrub

Sp. z ogr. odp. Centrala: Bielsko, Inwalidów 2. Adres telegr. „SRUBA-BIELSKO”, tel. 2740, 2741, 2742. Oddział, Warszawa, Widok 19, telefony: 273-23 i 234-84. (48)

Wagi:

Wagi uchylnie: nośności od 1 do 20 kg. „ ” ze skalą kołową (przemysłowe), nośność od 10 do 1.500 kg. i wyżej. Specjalna Fabryka Wąg Uchylnych J. CAUDR w Lublinie. Wyłącznie Przedstawiciele T-wo Block — Brun, S. A. Warszawa Gmach Hotelu Bristol tel. 676-43. (34)

Wagi wagonowe, wozowe, magazynowe, krańcowe i inne:

A. Krzykowski, Fabryka Wąg. Warszawa, Łucka 13, telefony: 646-85 i 840-85. (31)

Walce drogowe:

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce, Sp. Akc. Zakłady w Chrzanowie (Małopolska). Zarząd w Warszawie, Zgoda 8. (26)

Wodociągi domowe

samoczynne z kompletną armaturą elektryczną, zastępujące wodociągi miejskie. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna, Grudziądz. (65)

Wyroby kute:

Wszelkie wyroby kute, imadła, osie, kryzy, blachy płużne i t. p. Brevillier-Urban T. A., Ustroń. (27)

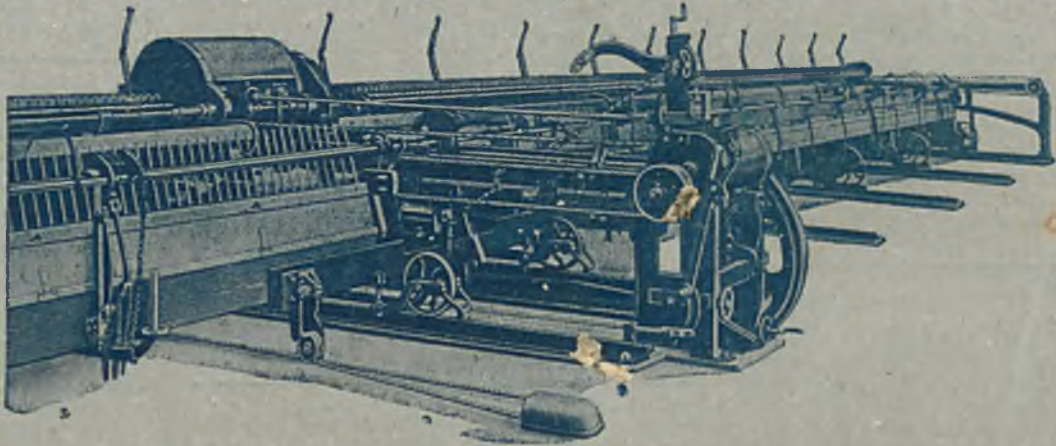
Zegarów Fabryka:

Bracia Fortwängler, właśc. K. F. Hettlich w Warszawie. Okopowa 26. Tel 615-47. (28)

Żelazne dachy, okna

i świetlniki specjalne oszklone bez kitu. A. Alschner i Syn, Biała, ul. Hettwerowej 58, poczta Bielsko, skrytka poczt. 287. (74)

G. JOSEPH Y E G O SPADKOBIERCY BIELSKO

MASZYNY włókiennicze — przygotowawcze, przędzalnicze i do wykańczania tkanin.

MASZYNY i urządzenia do fabrykacji cementu.

MASZYNY dla papiernictwa, tekturnictwa i fabrykacji celulozy.

PRASY do bakelitu i innych mas plastycznych.

PRZEKŁADNIE zębate, wały transmisyjne,

ŻELIWNE rury i kształtki wodociągowe (pionowo lane).

(4)

METALE

BLOKI BLACHY PRĘTY DRUTY RURY

CYNA, CYNK, OŁÓW, MIEDŹ, NIKIEL, ANTYMON, ALUMINIUM,
BIZMUT, KADM, MANGAN, MAGNEZ, KOBALT, RTEĆ.

MOSIĄDZ, BRONZ, STOPY ŁOŻYSKOWE,
STOPY DRUKARSKIE I INNE.

MINJA I GLEJTA OŁOWIANA.

BLACHA CYNKOWA, BLACHA POCYNKOWANA,
BLACHA BIAŁA, BLACHA CZARNA.

STARE METALE.

Własne rafinerje metali półszlachetnych

d. h. A. GEPNER s. a.

WARSZAWA, KRÓLEWSKA 43

Telefony: 690-27, 655-25. Centrala 568-30

(6)